

ОТ СЪСТАВИТЕЛЯ

Как точно да изглежда интелектуалното партньорство с колеги от други страни е въпрос, който си задават поколения български етнологзи, поне от емблематичната статия „Значението и задачата на нашата етнография“ на Иван Шишманов (1889), в която той препоръчва на местните учени да приемат водещи научни парадигми от големи научни центрове. От този момент, ако не и от по-рано, всяко поколение учени решава по свой начин как да съчетае необходимостта от интелектуална независимост, задължително условие за оригиналност, с тази да възприеме съвременните му научни инструменти и парадигми и да се пише в текущите световни дебати за дисциплината.

Статиите в този том предлагат различни решения. Първото поколение следосвободенски български етнологзи са били възпитаници или силно повлияни от централноевропейската академична традиция и разговорът на Анелия Касабова, Кристина Попова и Карл Казер показва как с течение на времето българската наука до голяма степен е станала част от това интелектуално пространство, позволявайки на учени от България и Австрия да говорят на общ език, да развиват общи проекти, а и да срещат сходни затруднения при трансформирането на дисциплината етнография в етнология или антропология. Сходно е посланието и в разговора между Румяна Прешленова и Харалд Хепнер, където отношенията между двамата учени са йерархични в началото, за да преминат постепенно в равноправно партньорство.

Статията на Слободан Наумович разказва за друг тип учен – Асен Баликси, професионален чужденец (както е озаглавен филмът, посветен на него), който трудно може да бъде вписан в която и да е регионална научна традиция и чието интелектуално влияние се дължи най-вече на личното му присъствие и личното въздействие върху един или друг балкански колега. И все пак сравнението с партньорствата, описвани в предишните статии показва колко важна е ролята на институционалната традиция, чието дълготрайно и систематично влияние в крайна сметка се оказва вероятно по-силно от личната харизма – в текста на Слободан Наумович се цитират много хора, интелектуално задължени на Асен Баликси, но нито един, който може да се нарече негов ученик, последовател или практикуващ сходен стил визуална антропология на Балканите.

Статията на Илия Илиев разглежда друг аспект на взаимоотношенията – необходимостта от интелектуална независимост дори спрямо уважаваните учители. Тя е посветена на Александър Фол и на понякога неочевидните начини, по които той постепенно успява да се дистанцира от идеологии, поне в смисъла, влаган от съвременниците му, от влиянието на своите учители, а и от това на немските учени, учители на неговите учители.

Петя Димитрова се съсредоточава върху младите учени и българското участие в една балканска мрежа. Тя последователно разглежда възможни причини за сравнително скромното според нея присъствие на наши учени в мрежата и

ги отхвърля една по една – спорадичното участие в конференции в съседни балкански страни, твърди Петя Димитрова, не се дължи нито на липса на контакти, на интерес, на езикови умения или дори на финансовите ограничения, а по-скоро на приоритети – при ограничени ресурси предпочитат да търсят оптималното съчетание между близост и дистанция, между възможност за контакт с водещ научен център и вероятността това да прерастне в трайна и равнопоставена комуникация.

Статиите в този брой на „Българска етнология“ предлагат съвременен поглед към оказалото се плодотворно за българската наука вековно обвързване с централноевропейската академична традиция, както и връщат отново към продуктивното напрежение между интелектуална независимост, ученичество и равнопоставено партньорство.

Илия Илиев